Geopolitical Importance of Eurasia Black Sea Region and Energy Interdependency

Melek M. Ibrahimoğlu, Marmara University

Abstract

Eurasia; located in the center of the world's. Therefore, of great strategic importance as politically. Energy is an important political tool of the state. One of the reasons for Turkey's importance at this point, the energy sector in the region will be considered critical (Central Asia, the Caucasus, the Black Sea and the Middle East) is the proximity. World energy resources (especially oil and gas), more than 60 percent are located in the Middle East. Trade routes and strategic points located in Eurasia. Therefore, they want to take control of the great powers of Eurasia. a state or states are establishing dominance in this region will be dominated world. Black Sea; south of the interSECTION with the north has an important position politically. The Black Sea region is a critical place for Eurasia. The conflict stems from the great powers want to dominate the region. Because; Eurasia will be brought under control with the control of the Black Sea. In this study, referring to developments in the geopolitical importance of the Black Sea basin and the region; Energy dependence and energy security will be discussed.

Keywords: Eurasia, the Black Sea, the Black Sea Basin, Energy, Geopolitics

Özet

Avrasya; dünyanın merkezinde yer almaktadır. Bu nedenle politik açıdan stratejik olarak büyük öneme sahiptir. Enerji, devlet arasında önemli bir siyasi araçtır. Türkiye'nin bu noktada önem kazanmasının sebeplerinden biri, enerji alanında kritik sayılacak bölgelere (Orta Asya, Kafkasya, Karadeniz ve Ortadoğu) olan yakınlığıdır. Dünyadaki enerji kaynaklarının (doğalgaz ve özellikle petrol) yüzde 60'dan fazlası Orta Doğu'da yer almaktadır. Ticaret yolları ve stratejik noktalar Avrasya'da bulunmaktadır. Bu nedenle büyük güçler Avrasya'yı kontrol altına almak istemektedirler. Bu bölgede hakimiyet kuran devlet ya da devletler dünyaya hakim olmuş olacaklardır. Karadeniz; kuzey ile güneyin kesişme noktası olduğundan politik açıdan önemli bir konuma sahiptir. Avrasya için Karadeniz bölgesi kritik bir yerdir. Büyük güçlerin çatışmaları bu bölgede hakimiyet kurmak istemelerinden kaynaklanmaktadır. Çünkü; Karadeniz'in kontrol altına alınması ile Avrasya kontrol altına alınmış olacaktır. Bu çalışmada, Karadeniz havzasının jeopolitik önemine ve bölgedeki gelişmelere değinerek; enerji bağımlılığına ve enerji güvenliği açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrasya, Karadeniz, Karadeniz Havzası, Enerji, Jeopolitik

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

1. GİRİŞ

Avrasya kavramı ilk kez Alman Von Humbolt tarafından kullanılmıştır. Avrasya, Avrupa kıtası ile Asya kıtasının kesiştiği coğrafi bölgeye verilen isimdir. Çin'den Avrupa'ya kadar uzanan bölgeyi de kapsamaktadır.

Avrasya coğrafi bir bölge olmaktan ziyade; dünya hakimiyetinin belirlendiği siyasi bir alandır. Bu bölgedeki en önemli ve kritik gelişmeler Asya kıtasında yaşanmaktadır. Kritik bir alan olduğundan dolayı tarih boyunca güçlü devlet tarafından ele geçirilmeye, hakimiyet kurulmaya çalışılmıştır. Özellikle büyük devletlerin planlarında yer alan bu kıta, daha küçük devletlerin varlıklarını sürdürebilmeleri açısından daha zorlu bir süreçtir.

Avrasya, dünyanın merkezinde yer alan bir bölgedir. Bu nedenle Avrasya'ya hakim olan güçler, dünyayı kontrol edebilme gücüne de sahip olacaktır (Zbigniew Brezezinski, 1997:52). Avrasya'nın omurgasını Türkiye oluşturmaktadır. Çünkü Türkiye jeopolitik konumu nedeniyle bu kıtada kritik bir ülkedir. Bölgenin önde gelen özelliği, Türkçe'nin yaygın bil dil olarak kullanılması ve Türk asıllı toprakların/devletlerin sayıca fazla olmasıdır.

2. AVRASYA ve TÜRKİYE

Türkiye, Avrasya'da hem jeopolitik açıdan hem de siyasi olarak stratejik açıdan önemli bir ülkedir. Bu kıtayı kontrol edebilecek ülke konumundadır. Çünkü Türkiye; Asya ve Avrupa kıtalarında köprü görevi görmektedir. Asya ve Avrupa kıtası dışında da Afrika kıtasında da iç denizleri olan Akdeniz ve Karadeniz'i birbirine bağlar. Balkanlar, Ortadoğu ve Kafkasları birleştirir ve ayırır.

Türkiye dünyadaki enerji kaynaklarının %75'inin geçişinde yer almaktadır. Bu nedenle bölgedeki ülkeler için ayrıca lojistik merkezi özelliği taşımaktadır (Aleksandr Dugin, 2005:13). Ayrıca Türkiye'nin petrol ve doğalgaz gibi önemli enerji kaynaklarına yakın oluşu da bölgede önem arz etmektedir. "2030 yılına kadar %40 oranında artması beklenen dünya birincil enerji talebinin önemli bir bölümünün içinde bulunduğumuz bölgenin kaynaklarından karşılanması öngörülmektedir" (www.enerji.gov.tr). Tüm bu özellikler nedeniyle; Türk stratejistler, Türkiye'nin 21. yüzyılda enerji koridoruna dönüşeceğini tahmin etmektedir.

I. ve II. Dünya Savaşı enerji kaynakları nedeniyle çıkmıştır. Olası bir mücadelede Türkiye avantajlı konumdadır. Enerjinin dağıtımı ve aktarımı noktasında önemli bir rol oynamaktadır. Dünyadaki petrol ve doğalgaz rezervlerinin 4/3'üne sahip bölgelerin kavşağında olan Türkiye, avantaja sahiptir. Türkiye konum itibari ile ülkelerarası enerji köprüsü oluştururken; güzergah seçiminde ve kontrol edilmesinde önemli roller oynamaktadır. Türkiye bu nedenle Avrasya'da güç dengelerini değiştirebilecek güçtedir.

Karadeniz

Doğru Avrupa, Balkan ve Kafkasya arasında yer alan Karadeniz; Türkiye'nin kuzeyine uzanan bir iç denizdir. Yüz ölçümü: 436.402 km²'dir. Derindir. Suyu oksijensizdir. Sualtı canlıları bu nedenle Karadeniz'de yaşayamaz.Hidrojen silfüt bakımından zengindir. Bol yağış aldığından dolayı az tuz içerir. Tuz oranı, binde 18 civarıdır. Karadeniz'i çevreleyen ülkeler;

Türkiye
Bulgaristan
Romanya
Ukrayna
Rusya
Gürcistan

Resim 1. Karadeniz Ülkeleri

Kaynak: Wikipedia, 2016

Türkiye'nin Karadeniz kıyı uzunluğu; ODTÜ'ye göre 1400 km; DSİ'ye göre 1778 km; DİE'ye göre 1965 km'dir. Bulgaristan'ın 300 km, Romanya'nın 225 km, Ukrayna'nın 1628 km, Rusya'nın 475 km ve Gürcistan'ın 310 km Karadeniz'de kıyı uzunluğu vardır.

Karadeniz'de en geniş yer; Bulgaristan-Gürcistan arası 170 km.'dir. Kuzey-Güney yönünde Ukrayna-Türkiye arası 600 km.'dir.

2.1.1. Karadeniz'in Jeopolitik Konumu

"Soğuk savaş döneminde Karadeniz, Doğu ve Batı bloğu arasında sınır oluşturan deniz havzasıydı. Bu dönemde Karadeniz'e kıyısı olan Varşova Paktı üyesi SSCB, Romanya, Bulgaristan ile Türkiye idi. Varşova Paktı'nın ve SSCB'nin dağılması ile Karadeniz jeopolitik olarak değişikliğe uğramıştır" (Hasret Çomak & Ufuk Cerrah: 2014). Rusya Federasyonu, Türkiye, Romanya, Bulgaristan'ın yanında; Ukrayna ve Gürcistan'da kıyıdaş ülke olmuştur.

Karadeniz bölgesi, hem zengin enerji kaynakları olması hem de enerji kaynakları aktarım hattı olması bakımından jeostratejik değere sahip bir bölgedir. Özellikle 2000'li yıllardan sonra Karadeniz daha önemli bir alan hale gelmiştir. 11 Eylül 2001 sonrası ABD'nin terör merkezlerini yok etmeye çalışması nedeniyle Karadeniz bölgesi önem arz etmiştir. Çünkü ABD uçakları Irak (Ortadoğu) ve Afganistan'a (Orta Asya) ulaşabilmek için hava koridoru Karadeniz'den geçmesi gerekmektedir. Diğer önemli bir madde ise, Karadeniz'in "Doğu-Batı enerji koridoru" üzerinde yer almasıdır. Avrupa'nın özellikle doğalgaz alanında enerji güvenliğinin sağlanması Karadeniz ön plana çıkmaktadır.

Amerika'nın Karadeniz bölgesine yönelik hedeflerini incelediğimizde; Amerika bu bölgede güçlenmek istemektedir. Avrupa'da Rus etkisinin azaltmak için bu bölgede güçlü olması gerekmektedir. "Ukrayna ve Gürcistan'ı NATO'ya entegre ederek, Rusya'nın Karadeniz'de ki stratejik konumunu kısıtlamak" bir diğer ABD hedeflerinden biridir. Kendi enerji güvenliğini sağlamak için Karadeniz'de jeostratejik üstünlüğe sahip olmaya çalışmaktadır.

Enerji

Enerji tanım olarak, bir madde ya da maddelerin iş yapabilme yeteneğidir (Türk Dil Kurumu). Enerji kaynakları, herhangi bir yolla enerji üretimini sağlayan kaynaklardır. Dünya üzerindeki enerji kaynaklarını klasik (yenilenmeyen) ve alternatif (yenilenebilen) enerji kaynakları olarak ikiye ayrılır. Klasik enerji kaynakları karbon bazlı olan enerji kaynaklarıdır. Petrol, doğalgaz ve kömür en bilinen klasik enerji kaynaklarındandır. Bu kaynakların yenilenmesi zaman aldığından "yenilenmeyen" kaynaklar da denilir. Yenilenebilen enerji kaynakları ise kaynağını güneşten alan, tükenmeyen ve çevreci (zararsız) olan kaynakladır. Güneş enerjisi, rüzgar enerjisi, jeotermal enerji, gel-git ve akıntı enerjileri, hidrojen enerjisi yenilenebilen kaynaklardandır.

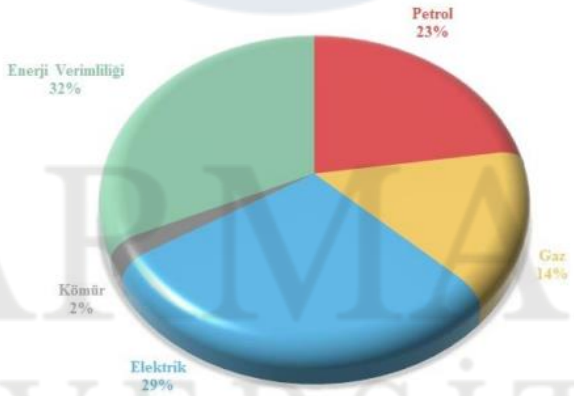
21. yüzyılda dünya ekonomileri arasında rekabet olabilmesi için temel girdinin enerji olması büyük bir avantajdır. Bu nedenle günümüz çatışmalarının ana sebebi enerjidir, ve enerjinin yoğun olduğu bölgelerde çatışmalar yaşanmaktadır. Enerji kaynaklarının dengesiz dağılımı bu çatışmalara neden olmaktadır.

2.1.2. Enerji Yatırımları

Tüm dünyada enerji talepleri küresel olarak sürekli artış göstermektedir. Varolan bu talebi karşılamak için enerji yatırımlarında da artış görülmektedir. UEA verilerine göre enerji sektörüne 2015 ile 2040 yılları arasında küresel ölçekte üçte ikisi OECD dışı ülkelerde olmak üzere toplam 68,2 trilyon dolar yatırım yapılacağı tahmin edilmektedir (www.enerji.gov.tr). Yatırımların;

21,8 trilyon Dolar'ının enerji verimliliği sektörüne,
19,7 trilyon Dolar'ının elektrik sektörüne,
15,4 trilyon Dolar'ının petrol sektörüne,
9,9 trilyon Dolar'ının gaz sektörüne,
1,4 trilyon Dolar'ının kömür sektörüne yapılması planlanmaktadır.

Şekil 1. 2015-2040 Yılları Arasında Yeni Politikalar Senaryosu Dikkate Alındığında Kaynaklara Göre Enerji Arzı Altyapısı için Yatırımlar

Kaynak: www.enerji.gov.tr

2.2.2. Enerji Tüketimleri

Dünya birincil üretimde Çin ve Amerika ilk ikide yer almaktadır. Bu iki ülkenin toplam enerji tüketimi, dünyanın enerji tüketimin %40,2'sini oluşturmaktadır. Türkiye bu listede 19. sırada yer almaktadır.

Tablo 1. Dünya Birincil Enerji Tüketimi

ÜLKE	2013	2014	2015	Dünya Toplamındaki Payı (%)	Sıra
Çin	2.903,9	2.970,3	3014,0	22,9%	1
ABD	2.271,7	2.300,5	2.280,6	17,3%	2
Hindistan	626,0	666,2	700,5	5,3%	3
Rusya	688,0	689,8	666,8	5,1%	4
Japonya	465,8	453,9	448,5	3,4%	5
Kanada	335,0	335,5	329,9	2,5%	6
Almanya	325,8	311,9	320,6	2,4%	7
Brezilya	290,0	297,6	292,8	2,2%	8
Güney Kore	270,9	273,1	276,9	2,1%	9
İran	247,6	260,8	267,2	2,0%	10
Suudi Arabistan	237,4	252,4	264,0	2,0%	11
Fransa	247,4	237,5	239,0	1,8%	12
Endonezya	175,0	188,3	195,6	1,5%	13
Birleşik Krallık	201,4	188,9	191,2	1,5%	14
Meksika	188,9	190,0	185,0	1,4%	15
İtalya	155,7	146,8	151,7	1,2%	16
İspanya	134,2	132,1	134,4	1,0%	17
Avustralya	130,7	129,9	131,4	1,0%	18
Türkiye	120,3	123,9	129,3	1,0%	19
Tayland	120,3	123,4	124,9	0,9%	20
Güney Afrika	124,6	128,0	124,2	0,9%	21
Tayvan	109,9	111,4	110,7	0,8%	22
BAE	97,2	99,0	103,9	0,8%	23
Polonya	96,0	92,4	95,0	0,7%	24
Ukrayna	114,7	101,0	85,1	0,6%	25
TOPLAM	12.873,1	13.020,6	13.147,3	100,0%	

Kaynak: BP, Dünya Enerji İstatistikleri, 2016

2.2.3. Elektrik Üretimleri

Elektrik üretim değerlerine bakıldığında dünya elektrik üretiminin %42'sini Çin ve ABD'de gerçekleşmiştir. Ülkemiz 261,7 milyar kWh ile 17. sırada bulunmaktadır. Elektrik üretimi verileri Tablo 2.'de verilmiştir.

Tablo 2. Bazı Ülkelerin 2015 Yılı Elektrik Üretim Değerleri

ÜLKE	Miktar (TWh)	Dünya Toplamındaki Payı (%)	SIRA
Çin	5.810,6	24,1%	1
ABD	4.303,0	17,9%	2
Hindistan	1.304,8	5,4%	3
Rusya	1.063,4	4,4%	4
Japonya	1.035,5	4,3%	5
Almanya	647,1	2,7%	6
Kanada	633,3	2,6%	7
Brezilya	579,8	2,4%	8
Fransa	568,8	2,4%	9
Güney Kore	522,3	2,2%	10
Birleşik Krallık	337,7	1,4%	11
Suudi Arabistan	328,1	1,4%	12
Meksika	306,7	1,3%	13
İran	281,9	1,2%	14
İtalya	281,8	1,2%	15
İspanya	278,5	1,2%	16
Türkiye	261,7	1,1%	17
Tayvan	258,0	1,1%	18
Avustralya	253,6	1,1%	19
Güney Afrika	249,7	1,0%	20
Endonezya	234,7	1,0%	21
Mısır	180,6	0,7%	22
TOPLAM DÜNYA	24.097,7	100%	

Kaynak: BP, Dünya Enerji İstatistikleri, 2016

2.2.4. Elektrik Üretiminin Kaynaklara Göre Dağılımı

Elektrik üretimi için en yaygın kullanılan enerji kömürdür. "Amerika Birleşik Devletleri, Çin, Hindistan ve Almanya'da kömür, Rusya'da doğal gaz, Fransa'da nükleer enerji ve Kanada'da yenilenebilir enerji 10 elektrik enerjisi üretiminde en fazla paya sahip olan kaynaklardır" (www.enerji.gov.tr).

2.2.5. Petrol Rezerv ve Tüketim Değerleri

Dünya petrol rezervinin yaklaşık olarak yarısı Orta Doğu bölgesinde bulunmaktadır.

Tablo 3. Bölgelere Göre Görünür Petrol Rezervleri

BÖLGE	Miktar (Milyar varil)	Dünya Toplamındaki payı (%)
Orta Doğu	811	47,54%
Güney ve Orta Amerika	325	19,05%
Kuzey Amerika	233	13,66%
Avrupa ve Avrasya	158	9,26%
Afrika	130	7,62%
Asya Pasifik	49	2,87%
Dünya Toplamı	1.706	100%

Kaynak: BP, Dünya Enerji İstatistikleri, 2016

Tablo 4. Bazı Ülkelerin Görünür Petrol Rezervleri

ÜLKE	Miktar (Milyar varil)	Dünya Toplamındaki Payı (%)
Venezuela	298,35	17,5%
Suudi Arabistan	267,00	15,7%
Kanada	172,92	10,2%
İran	157,80	9,3%
Irak	150,00	8,8%
Rusya	103,16	6,1%
Kuveyt	101,50	6,0%
Birleşik Arap Emirlikleri	97,80	5,8%
ABD	48,46	2,9%
Libya	48,36	2,8%
Nijerya	37,07	2,2%
Kazakistan	30,00	1,8%
Dünya Toplamı	1.706	100%

Kaynak: BP, Dünya Enerji İstatistikleri, 2016

Üretim açısından yapılacak bir değerlendirmede Suudi Arabistan, Rusya ve ABD başı çeken ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu üç ülkenin dünya üretimindeki payı ise %38'dir.

2.2.6. Doğal Gaz Rezerv ve Tüketim Değerleri

Dünya görünür doğal gaz rezervi 2014 yılı sonu itibarıyla 216 trilyon m3'dür. Bu rezervin %37,5'i Orta Doğu bölgesinde bulunmaktadır. İran ve Katar bu bölgede önemlidir. Avrupa ve Avrasya bölgesi görünür rezerv açısından %36,1 ile ikinci sıradadır. Bu bölgede Rusya önemli bir pozisyona sahiptir. Orta Doğu bölgesi rezerv açısından zengin olmasına rağmen üretim/rezerv oranı düşük bir bölgedir. Avrupa Avrasya bölgesi dünya üretiminin %32,1'ini karşılarken bu oran Orta Doğu bölgesi için %15,7'dir (www.enerji.gov.tr).

Tablo 5. Bölgelere Göre Dünya Doğal Gaz Rezervi

BÖLGE	Miktar (trilyon m^3)	Dünya Toplamındaki Payı (%)
Orta Doğu	81	37,5%
Avrupa ve Avrasya	78	36,1%
Asya Pasifik	19	8,8%
Afrika	17	7,9%
Kuzey Amerika	13	6,0%
Güney ve Orta Amerika	8	3,7%
Dünya Toplamı	**216**	**100%**

Kaynak: BP, Dünya Enerji İstatistikleri, 2016

2.2.7. Kömür Rezerv ve Tüketim Değerleri

"UEA'nın yayınlamış olduğu dünya kömür rezerv bilgisine göre yaklaşık 968 milyar ton kesinleşmiş kömür rezervi bulunmaktadır. Bu rezervin %55,7'sine karşılık gelen 539 milyar ton kömür ABD, Rusya ve Çin'de bulunmaktadır" (www.enerji.gov.tr).

Tablo 6. Bölgelere Göre Kesinleşmiş Kömür Rezervleri (Milyon Ton)

BÖLGE	Kanıtlanmış Rezervler (Milyar ton)	Dünya Toplamındaki Payı (%)
Asya Pasifik	364	37,6%
Avrupa Avrasya	314	32,4%
Kuzey Amerika	263	27,2%
Ortadoğu ve Afrika	14	1,5%
Güney ve Orta Amerika	13	1,3%
Dünya Toplamı	**968**	**100%**

Kaynak: BP, Dünya Enerji İstatistikleri, 2016

2.2. Enerji Bağımlılığı

Yaşamın en önemli maddelerinden biri enerjidir. Türkiye önemli bir enerji olan doğalgaz ihtiyacını Rusya, İran, Azerbaycan ve Cezayir'den karşılamaktadır. Cezayir'den sıvılaştırılmış doğalgaz alırken, doğalgaz ihtiyacının yarısından fazlasını Rusya'dan temin etmektedir.

Nüfus artış oranı (yüksek doğum oranı), yaşam standartlarının yükselmesi, sanayileşme, genç nüfusun artması, kentleşme, araç sayısının artması, tüketim alışkanlıkları gibi nedenler enerji talebini; enerji talebi ise enerji bağımlılığını arttırmaktadır.

Dünyayı yöneten güçler Türkiye'nin enerji bağımlılığının artmasını, bağımlı kalmasını istemektedir. Özellikle 1990-2011 dönemlerinde enerji bağımlılığı artış göstermektedir. Türkiye stratejik olarak, dışa bağımlılığını azaltmak için yerel kaynaklardan yüksek seviyede yararlanmak zorundadır. Güçlü bir ekonomiye sahip olabilmek için bu durum önemlidir.

Tablo 7. Ham Petrol ve Doğal Gaz Tüketimi

YIL	HAM PETROL TÜKETİMİ (milyon ton)	DOĞAL GAZ TÜKETİMİ (milyon m³)
2002	26,1	17.065
2003	29,5	21.384
2004	30,6	22.505
2005	29,3	27.467
2006	29,9	31.128
2007	27,7	34.600
2008	27,0	36.100
2009	22,3	34.400
2010	23,8	36.900
2011	25,0	43.800
2012	22,1	45.242
2013	20,8	45.270
2014	19,8	48.717
2015	27,2	47.999
2016 Ağustos Sonu	17,8	30.211

Kaynak: www.enerji.gov.tr

2015 yılı sonu itibarıyla 27,2 milyon ton ham petrol tüketimi ve yaklaşık 48 milyar m³ doğalgaz tüketimi gerçekleşmiştir. 2002 yılına göre 2015 yılında ham petrol tüketimimiz yaklaşık %4,2 artmıştır. Doğal gaz tüketimi ise 2002 yılına kıyasla 2015 yılında 2,8 katına çıkmıştır.

Türkiye jeopolitik konumunu, enerji köprüsü olabilme imkanını, büyüyen pazarlara yakınlığını akılcı bir şekilde kullanarak strateji geliştirir ise; bağımlılığını azaltma avantajına sahibi olabilecektir. Aslında Türkiye, önemli olan geleneksel enerji kaynaklarını (rüzgar, jeo-termal, su vs) etkili kullanamamaktadır. Yerli kaynaklarını etkili kullanarak, yüksek derecedeki bağımlılığından kurtulabilme ihtimali vardır. Aksi halde, iktisadi-siyasi ve ulusal güvenlikte karşılaşılan riskler artış gösterecektir.

Tablo 8. Ülke Bazında Doğal Gaz İthalatı (milyon m3)

YIL	RUSYA	İRAN	AZERBAYCAN	CEZAYİR	NİJERYA	SPOT LNG	TOPLAM
2002	11.574	660		3.722	1.139		17.095
2003	12.460	3.461		3.795	1.107		20.823
2004	14.102	3.498		3.182	1.016		21.798
2005	17.524	4.248		3.786	1.013		26.571
2006	19.316	5.594		4.132	1.100	79	30.221
2007	22.762	6.054	1.258	4.205	1.396	167	35.842
2008	23.159	4.113	4.580	4.148	1.017	333	37.350
2009	19.473	5.252	4.960	4.487	903	781	35.856
2010	17.576	7.765	4.521	3.906	1.189	3.079	38.036
2011	25.406	8.190	3.806	4.156	1.248	1.069	43.874
2012	26.491	8.215	3.354	4.076	1.322	2.464	45.922
2013	26.212	8.730	4.245	3.917	1.274	892	45.270
2014	26.975	8.933	6.074	4.179	1.414	1.598	49.173
2015	26.783	7.826	6.169	3.916	1.240	2.493	48.427
2016 Eylül Sonu*	16.518	5.560	4.845	3.160	900	1.427	32.410

*Özel sektörün Eylül Ayı içerisinde yaptığı ithalat miktarı dahil edilmemiştir.

Kaynak: www.enerji.gov.tr

2015 yılında 48,4 milyar m3 doğal gaz ithal edilmiştir, 2014 yılı sonuna göre %1,5 bir azalma gerçekleşmiştir. Doğalgaz ithalatının %55,3'ü Rusya'dan, %16,1'i İran'dan yapıldığı görülmektedir.

3. SONUÇ

Avrasya, hem coğrafi açıdan hem de siyasi açıdan bir bölgedir. Asya ve Avrupa'nın kesiştiği yer olması; Avrasya'yı dünyanın merkezi haline getirmiştir. Önemli bir kıta olması nedeniyle, güçlü devlet tarafından hakimiyet kurulmaya çalışılmıştır. Çünkü, bu bölgede hakimiyet kuran devlet ya da devlet, dünyaya hakim olmuş sayılacaktır.

Türkiye, Avrasya'da kilit ülke konumundadır. Jeopolitik konum ve sosyal kimliğiyle stratejik ve bölgesel güç olma avantajına sahiptir. Asya ve Avrupa arasında köprü görevi görmektedir. Ayrıca dünyada bilinen enerji kaynaklarının %75'inin geçiş istikametinde bulunması, Türkiye'ye avantaj sağlamaktadır. Enerjinin güzergah seçiminde ve kontrol edilmesinde büyük rol oynar. Bu olumlu etkenler nedeniyle Türkiye, Ortadoğu'daki güç dengelerini değiştirme de güç mücadelelerini etkilemektedir.

Karadeniz'in Doğu-Batı enerji koridoru üzerinde olması, Avrasya'da jeopolitik önemini arttırmaktadır. Avrupa'nın doğalgaz alanında enerji güvenliğinin sağlanması açısından Karadeniz ön plana çıkmaktadır.

Ülkemizin enerji talebine olan artışı arttıkça, enerji bağımlılığı da artmaktadır. Bu nedenle yerli kaynaklarla enerji üretmeye başlamalı, doğalgazda kaynak ülkelerin çeşitlendirilmesine giderek, tek bir ülkeye karşı bağımlılığı azaltmaya çalışmalıdır. Yüksek enerji bağımlılığı; siyasal ve ulasak güvenlik açısından büyük risklerle karşılaşmaya neden olmaktadır. Hidrolik enerji, jeotermal enerji, güneş enerjisi, dalga enerjisi, biyokütle enerjisi gibi tükenmez kaynak potansiyellerinin enerji arzında yer alması; enerjide dışa bağımlılığı azaltır. Türkiye, varolan kaynaklarını etkin ve kaliteli bir şekilde kullanmalıdır. Küresel güçlerde yerini almalıdır ve jeopolitik eksenli akılcı ve uygulanabilir politikalar oluşturmalıdır.

KAYNAKÇA

Aleksandr Dugin, *Rus Jeopolitiği: Avrasyacı Yaklaşım,* Çev.Vügar İmanov, Küre Yayınları, 2005

BP, Dünya Enerji İstatistikleri, 2016

Hasret Çomak & Ufuk Cerrah, *Karadeniz Jeopolitiğinde Ukrayna ve Kırım'ın Güvenliği ve bu Güvenliğin Avrasya Enerji Güvenliğine Etkileri,* (http://www.bilgesam.org/incele/1929/-karadeniz-jeopolitiginde-ukrayna-ve-kirim-in-guvenligi-ve-bu-guvenligin-avrasya-enerji-guvenligine-etkileri/#.WEBAPPmLTIU) Erişim Tarihi: 29.11.2016

Müjdat Güler, *Orta Asya ve Kafkaslara: Türk Bakışı,* İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2007

Osman Nuri Aras, *Azerbaycan'ın Hazar Ekonomisi ve Stratejisi,* Der Yayınları, İstanbul, 2001